

Klasa: UP/I 034-03/2013-01/006
Urbroj: 580-05/63-2013-017
Zagreb, 5. rujna 2013.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja temeljem članka 31., članka 38. stavaka 5. te članka 58. stavka 1. točke 15. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 79/2009 i 80/2013) temeljem inicijative podnesene od strane poduzetnika Gradska plinara Zagreb- Opskrba d.o.o. sa sjedištem u Zagrebu, Radnička cesta 1, zastupana po Slobodanu Ljubičiću, direktoru radi utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja protiv poduzetnika Prirodni plin d.o.o. sa sjedištem u Zagrebu, Šubićeva 29 zastupan po [...], temeljem odluke Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja u sastavu: mr.sc. Olgica Spevec, predsjednica Vijeća, Mladen Cerovac, mag.iur., zamjenik predsjednice Vijeća, Milivoj Maršić, dipl.oec., Vesna Patrlj, dipl.iur. i dr.sc. Mirna Pavletić-Župić, članovi Vijeća, sa 150. sjednice, održane 5. rujna 2013., većinom glasova, donosi sljedeće

RJEŠENJE

Inicijativa se odbacuje jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti

Obrazloženje

I. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija) zaprimila je 07. ožujka i 29. ožujka 2013., sukladno članku 37. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/09 i 80/2013 dalje: ZZTN), inicijativu i dopunu inicijative poduzetnika Gradska plinara Zagreb- Opskrba d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Radnička cesta 1 (dalje: GPZ d.o.o.), za pokretanjem postupka Agencije po službenoj dužnosti, radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a od strane poduzetnika Prirodni plin d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Šubićeva 29, zastupan po odvjetnicima iz odvjetničkog društva [...] (dalje: Prirodni plin d.o.o.).

Prije svega se napominje da iako je podnositelj inicijative inicijativu naslovio i kao zabranjenu koncentraciju, Agencija predmetnu upravnu stvar nije mogla ocjenjivati kao koncentraciju budući da je iz sadržaja inicijative razvidno kako u konkretnom slučaju nije riječ o koncentraciji u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja već je riječ o mogućoj zlouporabi vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Podnositelj inicijative u bitnome navodi da se poduzetnik Prirodni plin d.o.o. nalazi u apsolutnom vladajućem položaju na tržištu plina te da na taj način uništava razvoj plinskog tržišta u Republici Hrvatskoj. Naime, GPZ d.o.o. navodi kako je temeljem članka 38. stavka

1. Zakona o tržištu plina (Narodne novine, broj 40/07, 152/08 i 83/09; dalje: ZTP 2007) Vlada Republike Hrvatske donijela Odluku o dobavljaču plina za opskrbljivače tarifnih kupaca u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, broj 92/09) kojom je kao dobavljač određen Prirodni plin d.o.o. Nadalje, podnositelj inicijative navodi da Prirodni plin d.o.o. ima u zakupu do kraja [...] sve kapacitete u jedinom podzemnom skladištu plina u Republici Hrvatskoj – PSP Okoli te da je prema važećoj zakonskoj regulativi, odnosno prema Pravilniku o organizaciji tržišta prirodnog plina (Narodne novine, broj 126/10, 128/11, 88/12, 29/13; dalje: POTPP) Prirodni plin d.o.o. određen i za ponuditelja energije uravnoteženja do 31. ožujka 2014. godine.

Nastavno, podnositelj inicijative ističe kako je liberalizacijom plinskog tržišta u Republici Hrvatskoj otvorena mogućnost da opskrbljivači prirodnim plinom kupuju (nabavljaju) prirodni plin za prodaju kupcima iz tarifne grupe poduzetništvo, te se stoga i podnositelj inicijative odlučio registrirati kao voditelj bilančne skupine i kupovati plin od više dobavljača.

Nadalje, GPZ d.o.o. navodi kako svi voditelji bilančne skupine, osim Prirodnog plina d.o.o., uvoze sve svoje godišnje količine prirodnog plina pri čemu svi ugovori najčešće imaju definiranu fleksibilnost [...] (odstupanje od ugovorenih mjesečnih količina), te s obzirom na to da je cjelokupno skladište plina u Republici Hrvatskoj zakupljeno, poduzetnici nemaju gdje skladištiti neiskorištene količine plina što direktno dovodi do penalizacije poduzetnika zbog navedenoga. Također, u slučaju da su količine prirodnog plina potrošene od strane krajnjih kupaca voditelja bilančne skupine, a on nije uvezao te količine u transportni sustav Republike Hrvatske već su korištene od ponuditelja energije uravnoteženja, voditelj bilančne skupine plaća iznos od 4,63 kn/m³ za prekoračenje na račun ponuditelja energije uravnoteženja, odnosno u ovom slučaju poduzetnika Prirodni plin d.o.o.

Spomenuto je prema navodima podnositelja inicijative bilo tolerantno i prihvatljivo dok Prirodni plin d.o.o. nije počeo početkom 2013. godine djelovati i kao direktan opskrbljivač krajnjih kupaca na distribucijskom sustavu te je na taj način od podnositelja inicijative preuzeo sljedeće krajnje kupce: [...], [...] i [...].

Podnositelj inicijative također navodi kako Prirodni plin d.o.o. ima samo jednu bilančnu skupinu, čiji su članovi svi opskrbljivači u obvezi javne usluge s reguliranom cijenom kao i opskrbljivači koji tržišno kupuju prirodni plin za opskrbu tarifne grupe poduzetništvo, dok ostali voditelji bilančnih skupina moraju biti članovi dvije bilančne skupine te su i u tom pogledu u neravnopravnom položaju u odnosu na Prirodni plin d.o.o.

Nadalje podnositelj inicijative navodi kako su u tržišnom smislu potpuno netransparentni ugovori temeljem kojih Prirodni plin d.o.o. ima isključivo pravo cjelokupnog otkupa svih proizvedenih količina prirodnog plina u Republici Hrvatskoj.

S obzirom na sve navedeno, podnositelj inicijative ističe da je jasno kako Prirodni plin d.o.o. ima u pogledu organiziranja bilančne skupine, nuđenja energije uravnoteženja kao i korištenja skladišta plina Okoli potpuno povlašten tržišni položaj koji svi drugi opskrbljivači, odnosno voditelji bilančne skupine nemaju na plinskom tržištu u Republici Hrvatskoj.

II. Sukladno ovlaštenju iz članka 32. točke 1. b) ZZTN-a Agencija je provela prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu radi utvrđivanja postojanja dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti u smislu članka 39. ZZTN-a, a primjenom članka 13. ZZTN-a protiv Prirodnog plina d.o.o. S tim u vezi zatraženo je očitovanje, dokumentacija i podaci od poduzetnika Prirodni plin d.o.o., dokumentacija i podaci od GPZ d.o.o., mišljenje Hrvatske energetske regulatorne agencije (dalje: HERA) vezano uz predmetnu problematiku te određeni podaci Carinske uprave vezano uz uvoz plina.

Na navode iz podnesene inicijative Prirodni plin d.o.o. se očitovao podneskom zaprimljenim u Agenciji 15. svibnja 2013. u kojemu je u bitnome naveo kako je temeljem ZTP 2007 i to odlukom Vlade RH određen za dobavljača plina za opskrbljivače tarifnih kupaca u Republici Hrvatskoj te da je jedina pravna osoba kojoj je izdana dozvola za obavljanje djelatnosti dobave plina. Zakonom o tržištu plina (Narodne novine, broj 28/13; dalje: ZTP 2013) produžen mu je status dobavljača plina do 31. ožujka 2014.

Nadalje, Prirodni plin d.o.o. navodi kako je temeljem Ugovora o skladištenju sklopljenog [...] između njega i Podzemnog skladišta plina d.o.o., on trenutni zakupnik cjelokupnog radnog volumena podzemnog skladišta plina Okoli s trajanjem zakupa do [...], a koje trajanje ugovora je potvrđeno i člankom 52. stavkom 2. POTPP-a.

Vezano uz zakup cjelokupnog volumena podzemnog skladišta plina PSP Okoli do [...] Prirodni plin d.o.o. je u bitnome naveo kako je on samo zakupnik, a ne vlasnik ili operator skladišta plina Okoli pa stoga nema vladajući položaj u pogledu skladištenja plina u tom skladištu. Također je napomenuo kako će [...]. Budući da je riječ o reguliranoj djelatnosti, operator sustava skladišta će skladišne kapacitete nakon tog roka raspodijeliti sukladno zakonskoj regulativi.

Također Prirodni plin d.o.o. je u svom očitovanju naveo kako je on određen za ponuditelja energije uravnoteženja sukladno članku 43. stavku 1. POTPP-a i članku 106. stavka 1. ZTP 2013. do [...] godine.

Što se tiče navoda podnositelja inicijative da su drugi tržišni sudionici u neravnopravnom položaju zato što je Prirodni plin d.o.o. jedini ponuditelj energije uravnoteženja, Prirodni plin d.o.o. navodi da kao regulirani ponuditelj energije uravnoteženja ima niz obveza koje drugi tržišni sudionici nemaju, te time ima i niz troškova koje mora snositi u ponudi energije uravnoteženja. Ti troškovi uključuju posebice trošak zbrinjavanja viška plina koji su druge bilančne skupine ostavile u transportnom sustavu, odnosno nadomještanja manjka plina u transportnom sustavu koji su uzrokovale druge bilančne skupine. Što se tiče cijene za uravnoteženje, Prirodni plin d.o.o. navodi da su cijene fiksno i mandatno određene od strane Hrvatskog operatora tržišta energije (dalje: HROTE) temeljem članka 48. POTPP-a te da će temeljem odredbi članka 52. istog pravilnika naplata same energije uravnoteženja započeti od 1. travnja 2014., a do tada se samo penalizira prekoračenje tzv. maksimalnog kumulativa dnevnih odstupanja. Prirodni plin d.o.o. ističe kako stručnim vođenjem kupovine i prodaje plina, uz kvalitetne i fleksibilne nabavne ugovore, svaki voditelj bilančne skupine se može kontinuirano kretati u području tolerancije te izbjeći penalizaciju.

U svom očitovanju Prirodni plin d.o.o. je naveo da s obzirom na to da je jedini zakupnik skladišta Okoli, a što je uvaženo i POTPP, upravo je zbog toga i određen Odlukom Vlade kao jedini ovlašten dobavljač plina u Republici Hrvatskoj, te je predmetnim Zakonom i Pravilnikom određen i kao ponuditelj energije uravnoteženja i to [...]

U odnosu na navode podnositelja inicijative o tome da Prirodni plin d.o.o. djeluje kao direktan opskrbljivač krajnjih kupaca na distribucijskom sustavu, Prirodni plin d.o.o. navodi kako je HERA do dana njegovog očitovanja izdala 52 dozvole za energetske djelatnosti opskrbe plinom, koju između ostalih poduzetnika posjeduje i Prirodni plin d.o.o. te da svaki od subjekata koji posjeduje dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe plinom može slobodno po tržišnim uvjetima trgovati na plinskom tržištu, kupovati prirodni plin iz uvoza ili od drugih trgovaca, te prodavati prirodni plin drugom trgovcu ili krajnjem kupcu. Stoga Prirodni plin d.o.o. potvrđuje da je u ovom trenutku doista opskrbljivač plinom temeljem ugovora o opskrbi plinom s kupcima [...], [...] i [...], te smatra da se sklapanje ili primjena predmetnih ugovora ne može smatrati iskorištavajućim ponašanjem jer time sebi ne priskrbljuje nikakve protutržišne dodatne pogodnosti na račun svojih kupaca, a niti se može smatrati isključujućim postupkom zlouporabe vladajućeg položaja jer time ne isključuje niti

prijeći pristup tržištu bilo postojećim bilo potencijalnim tržišnim takmacima. Prirodni plin d.o.o. naglašava kako je njegov ulazak na tržište opskrbe plinom poduzetništva na području Grada Zagreba upravo pokazatelj funkcionalnosti tržišta plina u Republici Hrvatskoj, te s obzirom na to da na tržištu posluju čak 52 poduzetnika, uz tendenciju stalnog rasta tržišta i ulaska novih takmaca, to jasno ukazuje na aktivno i dinamično plinsko tržište ne samo na lokalnoj već i na regionalnoj i nacionalnoj razini.

Na navode podnositelja inicijative da su drugi tržišni sudionici u neravnopravnom položaju u odnosu na Prirodni plin d.o.o. jer moraju biti članovi dvije bilančne skupine Prirodni plin d.o.o. navodi kako je podnositelj inicijative prema vlastitom izboru odabrao biti članom više bilančnih skupina iako ima zakonsku mogućnost biti članom samo jedne bilančne skupine. Prirodni plin d.o.o. napominje kako nikad nije zaprimio zahtjev podnositelja inicijative za izmjenu mjesta preuzimanja količina plina za potrebe kućanstava na ulazima u transportni sustav čime bi stekao uvjete za priključivanje tih količina vlastitoj bilančnoj skupini, te time smanjio broj bilančnih skupina kojima pripada. Također, Prirodni plin d.o.o. tvrdi da podnositelj inicijative nikada nije zatražio da s količinama plina koje kupuje od drugih trgovaca bude član bilančne skupine koju organizira i vodi Prirodni plin d.o.o.

U odnosu na navode podnositelja inicijative o tome da voditelji bilančnih skupina, osim poduzetnika Prirodni plin d.o.o. sve svoje godišnje količine prirodnog plina uvoze u transportni sustav te da svi ugovori imaju definiranu fleksibilnost sa [...], Prirodni plin d.o.o. je u bitnome naveo kako nije točna konstatacija da svi ugovori imaju definiranu fleksibilnost [...]. Prema navodima poduzetnika Prirodni plin d.o.o. fleksibilnost određuje (naručuje) kupac plina prilikom izrade specifikacije za nabavu plina, a na temelju potreba svojih kupaca ili svojih vlastitih potreba ako je riječ o krajnjem kupcu. U tom smislu razina željene ili moguće fleksibilnosti u svakom uvoznom ugovoru ovisi o niz parametara, a među ostalim i o poslovnoj politici i strategiji upravljanja rizicima naručitelja plina, što će u praksi rezultirati različitim razinama fleksibilnosti u pojedinim ugovorima. Također je naveo kako je sam podnositelj inicijative u svojoj natječajnog dokumentaciji za kupnju plina za tekuću plinsku godinu (objavljeno u lipnju 2012) tražio fleksibilnost od +/-[...] % samo za predmet nabave grupe 1 (za količine od [...] milijuna m³) a za predmet nabave grupa 2 ([...] milijuna m³) podnositelj inicijative je tražio fleksibilnost +/-[...] %.

Glede ugovora o otkupu domaćeg plina kojeg Prirodni plin d.o.o. ima sklopljenog sa poduzetnikom [...], Prirodni plin d.o.o. navodi da se taj odnos ne može smatrati iskorištavajućim ponašanjem jer tim ugovorom ne priskrbljuje sebi nikakve protutržišne dodatne pogodnosti na račun svojih kupaca, a ni isključujućim jer time ne prijeći pristup tržištu bilo postojećim bilo potencijalnim tržišnim takmacima. Također napominje kako nema razlike između nabave plina iz inozemstva i nabave plina iz domaćih izvora, te je riječ o komercijalnom ugovornom odnosu za koji ne postoji zakonska obveza objavljivanja njegovog sadržaja prema javnosti ili prema njegovim tržišnim takmacima.

Iz očitovanja podnositelja inicijative od 16. kolovoza 2013., te očitovanja Prirodnog plina d.o.o. zaprimljenog u Agenciji 20. kolovoza 2013. proizlazi da u plinskoj godini 2012/2013, dakle za razdoblje kada je podnesena inicijativa, podnositelj inicijative ne kupuje plin od Prirodnog plina d.o.o. za opskrbu povlaštenih kupaca, već plin kupuje od drugog opskrbljivača i uvozi iz inozemstva.

Naime, poduzetnik GPZ d.o.o. je u plinskoj godini 2011/2012 imao sklopljene ugovore o prodaji prirodnog plina sa poduzetnicima [...], [...] i [...].

Prosječna cijena koju je GPZ d.o.o. plaćao [...] za kupnju prirodnog plina u svrhu opskrbe kategorije poduzetništvo je u razdoblju od listopada 2011. do rujna 2012. iznosila [...] kn/Sm³. Cijena za isto razdoblje, te za istu kategoriju plina sa uključenom cijenom skladištenja je iznosila [...] kn/m³.

U razdoblju od siječnja do rujna 2012. GPZ d.o.o. je plaćao poduzetniku [...] za prodaju prirodnog plina za opskrbu kategorije poduzetništvo prosječnu cijenu u iznosu od [...] kn/Sm³.

U istom razdoblju, dakle od siječnja do rujna 2012. GPZ d.o.o. je kupovao prirodni plin za opskrbu poduzetništva od poduzetnika [...] po prosječnoj cijeni od [...] kn/Sm³.

Na slici 1. su prikazane navedene cijene koje je GPZ d.o.o. plaćao poduzetnicima od kojih je kupovao plin za opskrbu kupaca iz kategorije poduzetništvo, za plinsku godinu 2011/2012.

Slika 1. Cijene koje je GPZ d.o.o. plaćao poduzetnicima od kojih kupuje prirodni plin za plinsku godinu 2011/2012

[...]

Izvor: Očitovanje poduzetnika GPZ d.o.o. od 16. kolovoza 2013.; obrada: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Iz slike 1. jasno proizlazi kako je najveću cijenu za prirodni plin GPZ d.o.o. plaćao poduzetniku [...].

Nadalje, u plinskoj godini 2012/2013, dakle za razdoblje od listopada 2012. pa do rujna 2013. GPZ d.o.o. ne kupuje prirodni plin za opskrbu kategorije kupaca poduzetništvo od poduzetnika Prirodni plin d.o.o., već samo za opskrbu tarifnih kupaca, tj. kućanstava, a koje cijene su regulirane, odnosno određene odlukom Vlade Republike Hrvatske. Cijena po kojoj je Prirodni plin d.o.o. prodavao plin poduzetniku GPZ d.o.o. za opskrbu tarifnih kupaca je odlukom Vlade RH za plinsku godinu 2011/2012 iznosila 1,70 kn/m³. Prema novom ugovoru za plinsku godinu 2012/2013 cijena se obračunava u kn/kWh, te iznosi odlukom Vlade RH 0,237563 kn/kWh, te nije jasno koliko iznosi u kn/m³, no razumno je pretpostaviti da, u slučaju da je i veća u odnosu na prethodnu plinsku godinu, i dalje je jeftinija od cijene plina koju GPZ d.o.o. nabavlja iz inozemstva, odnosno uvoza.

U plinskoj godini 2012/2013 GPZ d.o.o. kupuje plin od [...] i [...], od poduzetnika [...] i od poduzetnika [...].

U razdoblju od listopada 2012. do lipnja 2013. GPZ d.o.o. je [...] plaćao prosječnu cijenu za prirodni plin od [...] kn/Sm³.

U istom razdoblju GPZ d.o.o. kupuje plin od poduzetnika [...] po prosječnoj cijeni od [...] kn/Sm³.

Konačno, GPZ d.o.o. je u razdoblju od siječnja do lipnja 2013. od poduzetnika [...] kupovao prirodni plin po prosječnoj cijeni od [...] kn/Sm³.

Na slici 2. su prikazane cijene koje GPZ plaća poduzetnicima od kojih kupuje prirodni plin u plinskoj godini 2012/2013, dakle u tekućoj plinskoj godini.

Slika 2. Cijene koje je GPZ d.o.o. plaćao poduzetnicima od kojih kupuje prirodni plin za plinsku godinu 2012/2013

[...]

Izvor: Očitovanje poduzetnika GPZ d.o.o. od 16. kolovoza 2013.; obrada: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Iz slike 2. je razvidno kako je cijena plina u plinskoj godini 2012/2013 značajno [...]nego u odnosu na prethodnu plinsku godinu, te da su poduzetniku GPZ d.o.o. cijene od [...].

Dakle, u tekućoj plinskoj godini, 2012/2013 poduzetnik GPZ d.o.o. ne kupuje plin od poduzetnika Prirodni plin d.o.o. radi daljnje prodaje kupcima iz kategorije poduzetništvo, što jasno pokazuje da Prirodni plin d.o.o. nije neizbježan trgovinski partner za GPZ d.o.o., te da GPZ d.o.o. može poslovati na tržištu prodaje plina kategoriji kupaca poduzetništvo neovisno o Prirodnom plinu d.o.o., odnosno podnositelj inicijative se može slobodno natjecati na tržištu opskrbe plinom povlaštenih kupaca neovisno o Prirodnom plinu d.o.o.

Agencija je zatražila i očitovanje Ministarstva financija, Carinske uprave koje je zaprimljeno u Agenciji 21. kolovoza 2013., a u kojem su dostavljeni podaci o uvozu prirodnog plina u Republiku Hrvatsku u razdoblju od rujna 2011. do lipnja 2013. Prema navedenim podacima od rujna 2011. do siječnja 2012. jedino je [...]uvozio prirodni plin.

Već od veljače 2012. uz [...], prirodni plin uvoze i poduzetnici [...],[...] i [...]. Od listopada 2012. plin su uz već navedene poduzetnike uvozili i sljedeći poduzetnici: [...],[...],[...],[...] i [...]. Dakle, razvidno je da se u posljednjoj plinskoj godini, 2012/2013 povećao broj poduzetnika koji uvoze plin u odnosu na prethodnu plinsku godinu.

Tablica 1. Količine i vrijednost prirodnog plina uvezenog u Republiku Hrvatsku u plinskoj godini 2011/2012 i 2012/2013

[...]

Izvor: Očitovanje Ministarstva financija Republike Hrvatske, Središnjeg ureda carinske uprave zaprimljeno u Agenciji 21. kolovoza 2013.

Obrada: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Prema podacima iz tablice 1. u plinskoj godini 2011/2012 ukupno je količinski uvezeno [...] bruto kalorijske vrijednosti (BKV) prirodnog plina, u ukupnoj vrijednosti od [...] HRK, što iznosi [...] HRK/BKV. U tekućoj plinskoj godini, dakle 2012/2013 zaključno sa lipnjem 2013. ukupno je količinski uvezeno [...] BKV prirodnog plina, što je za [...] BKV više od prvih 9 mjeseci prethodne plinske godine, kada je uvezeno [...] BKV plina. Ukupna vrijednost prirodnog plina uvezenog u prvih 9 mjeseci plinske godine 2012/2013 iznosi [...] HRK, što iznosi [...] HRK/BKV, te je vrijednost odnosno cijena prirodnog plina u plinskoj godini 2012/2013 u prvih 9 mjeseci niža od vrijednosti plina u prethodnoj plinskoj godini za isto razdoblje, kada je iznosila [...] HRK/BKV.

Dakle, iz svega gore navedenoga proizlazi da u plinskoj godini 2012/2013, u odnosu na plinsku godinu 2011/2012 raste broj poduzetnika koji uvoze plin iz inozemstva, te rastu i količine uvezenog plina, dok se vrijednost plina istovremeno smanjuje.

Vezano uz predmetnu problematiku Agencija je zatražila i mišljenje HERE koja se očitovala podneskom zaprimljenim u Agenciji 31. srpnja 2013. u kojem je u bitnome navela kako vezao uz navode iz inicijative GPZ-a, stručno i utemeljeno mišljenje moguće je dostaviti tek na temelju sveobuhvatnog istraživanja funkcioniranja tržišta plina u Republici Hrvatskoj. Vezano uz to je navela kako je temeljem članka 51. ZTP iz 2013. godine dužna najmanje svake treće godine provesti istraživanje funkcioniranja tržišta plina u Republici Hrvatskoj pri čemu može surađivati s Europskom komisijom, nadležnim ministarstvom, tijelom nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja, tijelom nadležnom za nadzor financijskih usluga ili operatorom tržišta plina. Na temelju provedenog istraživanja funkcioniranja tržišta plina, HERA može

odrediti potrebne i razmjerne mjere za promoviranje učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguranje optimalnog funkcioniranja tržišta plina, što može uključivati propisivanje obveze pojedinom opskrbljivaču plinom, trgovcu plinom ili proizvođaču prirodnog plina za stavljanjem na tržište određene količine prirodnog plina putem postupka javne dražbe s unaprijed određenim mehanizmom određivanja cijene plina i uvjeta prodaje plina koji najmanje uključuju količinu plina, kvalitetu plina, dinamiku i mjesto isporuke plina, kao i propisivanje obveze operatoru sustava skladišta plina za provođenje postupka za rezervaciju i raspodjelu dijela ugovorenih kapaciteta sustava skladišta plina. HERA će po prvi put provesti istraživanje funkcioniranja tržišta plina u 2013. godini te dostaviti svoje mišljenje Ministarstvu gospodarstva do 15. listopada 2013. godine.

Nastavno je navela kako Prirodni plin d.o.o., kao i svaki energetski subjekt koji posjeduje dozvolu za opskrbu plinom ima pravo opskrbljivati prirodnim plinom sve povlaštene kupce plina u Republici Hrvatskoj. Međutim to ne uključuje kupce iz kategorije kućanstvo koji po reguliranim uvjetima koriste javnu usluge opskrbe plinom, a koje opskrbljuju isključivo opskrbljivači plinom koji su do stupanja na snagu ZTP bili nositelji obveze javne usluge opskrbe plinom kupaca iz kategorije kućanstvo za područje jedinice područne (regionalne) samouprave, što ne uključuje Prirodni plin d.o.o.

Također od HERA je zatraženo očitovanje o tome može li Prirodni plin d.o.o. s obzirom na vladajući položaj na tržištu dobave plina za opskrbljivače tarifnih kupaca u Republici Hrvatskoj svoju snagu s tog tržišta prelijevati na tržište na kojemu obavlja opskrbu plinom krajnjih kupaca u smislu istiskivanja konkurencije s tržišta i slično.

S tim u vezi HERA je navela kako smatra da je Prirodni plin d.o.o. u dijelu opskrbe prirodnim plinom povlaštenih kupaca u Republici Hrvatskoj u ravnopravnom položaju s drugim opskrbljivačima plinom te ne vidi bitnu poveznicu s obvezom Prirodnog plina d.o.o. koji je do 31. ožujka 2014. određen za opskrbljivača plinom drugih opskrbljivača koji su u obvezi javne usluge. U tom smislu se eventualno može ocjenjivati moguća komparativna prednost u dijelu korištenja plinskog sustava za osiguranje fleksibilnosti nabave plina. Naime, kapacitete sustava skladišta plina temeljem važećeg ugovora o skladištenju plina koristi isključivo Prirodni plin d.o.o. Međutim upravo je zbog toga [...], Prirodni plin d.o.o. određen za ponuditelja energije uravnoteženja, odnosno nametnuta mu je obveza osiguranja plina za uravnoteženje plinskog sustava, sukladno POTPP.

Također na izričit upit Agencije o tome mora li GPZ biti član dvije bilančne skupine ukoliko želi opskrbljivati plinom obje kategorije kupaca, odnosno kućanstvo i poduzetništvo, HERA je navela kako GPZ nema obvezu biti član više bilančnih skupina. Naime, članak 4. POTPP propisuje da dva ili više opskrbljivača plinom koji opskrbljuju druge opskrbljivače i/ili kupce prirodnim plinom iz transportnog sustava, a koji su članovi iste bilančne skupine, određuju jednog od njih za voditelja bilančne skupine. Međutim, u dijelu nabave plina za potrebe opskrbe u obvezi javne usluge, GPZ mora biti u bilančnoj skupini koju vodi Prirodni plin d.o.o. Dakle, GPZ može sve aktivnosti provoditi u bilančnoj skupini koju vodi Prirodni plin d.o.o., ali može organizirati i vlastitu bilančnu skupinu u dijelu nabave plina za potrebe opskrbe povlaštenih kupaca.

U odgovoru na upit Agencije o tome mora li GPZ kupovati prirodni plin od Prirodnog plina d.o.o. ukoliko želi opskrbljivati prirodnim plinom tarifne kupce, HERA je na kraju svog očitovanja odgovorila da u dijelu nabave plina za potrebe opskrbe u obvezi javne usluge, GPZ može kupovati plin isključivo od Prirodnog plina d.o.o. do 31. ožujka 2014. do kada je određen za opskrbljivača plinom drugih opskrbljivača koji su u obvezi javne usluge.

Dobava plina

Temeljem članka 38. stavka 1. ZTP 2007 Vlada Republike Hrvatske je 24. srpnja 2009. donijela Odluku o dobavljaču plina za opskrbljivače tarifnih kupaca u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, broj 92/09; dalje: Odluka o dobavljaču) prema kojoj je Prirodni plin d.o.o. određen za dobavljača plina za opskrbljivače tarifnih kupaca u Republici Hrvatskoj. Prema novom zakonu, odnosno ZTP 2013 više ne postoji djelatnost dobave plina već se ona izjednačava s djelatnošću opskrbe opskrbljivača. Tako je člankom 105. stavkom 1. ZTP 2013 određeno da se dobavljač plina iz članka 38. stavka 1. ZTP 2007 danom stupanja na snagu ZTP 2013 određuje opskrbljivačem opskrbljivača u obvezi javne usluge do 31. ožujka 2014. prema važećim uvjetima prije stupanja na snagu ZTP 2013. Na ovaj način je zapravo samo potvrđen i produžen status poduzetnika Prirodni plin d.o.o. kao dobavljača plina kako je već utvrđeno Odlukom o dobavljaču koju je donijela Vlada RH.

Tim statusom Prirodni plin d.o.o. zapravo ima obvezu prodavati prirodni plin svim opskrbljivačima koji opskrbljuju tarifne kupce, odnosno kućanstva. Također, Odlukom o cijeni za dobavu plina dobavljaču plina za opskrbljivače tarifnih kupaca (Narodne novine 49/2012 dalje: Odluka o cijeni za dobavu plina) Vlade Republike Hrvatske je regulirana cijena prirodnog plina po kojoj Prirodni plin d.o.o. prodaje plin ostalim opskrbljivačima za opskrbu tarifnih kupaca.

Opskrba plinom

Nastavno, prema registru dozvola HERE više od 50 subjekta imaju dozvolu za opskrbu plinom koju izdaje HERA. Među tim subjektima se nalaze i podnositelj inicijative kao i Prirodni plin d.o.o.

Svaki subjekt koji ima dozvolu HERE za opskrbu plinom i koji zadovoljava potrebne uvjete za opskrbljivača definirane zakonom može obavljati energetske djelatnosti opskrbe plinom, odnosno prodaje plina krajnjim kupcima. Prema tome, povlaštene kupce direktno mogu opskrbljivati i Prirodni plin d.o.o. i ostali opskrbljivači na distributivnom sustavu.

Također svaki krajnji kupac ima pravo slobodno promijeniti opskrbljivača, u svakom trenutku.

Slijedom navedenoga, Prirodni plin d.o.o. može obavljati djelatnost opskrbe prirodnim plinom, odnosno prodavati kategoriji poduzetništvo, pa tako i poduzetnicima [...],[...] i [...], dok navedeni poduzetnici, kao i svi ostali poduzetnici imaju pravo slobodnog izbora opskrbljivača.

Energija uravnoteženja

Prema članku 43. stavku 1 POTPP-a za ponuditelja energije uravnoteženja do 31. ožujka 2014. određen je opskrbljivač plinom koji na dan stupanja na snagu POTPP (Narodne novine broj 126/2010) opskrbljuje plinom iz transportnog sustava druge opskrbljivače plinom u Republici Hrvatskoj, a to je poduzetnik Prirodni plin d.o.o. Navedeno je propisano i ZTP 2013. Prema članku 106. stavku 1 ZTP 2013 za ponuditelja energije uravnoteženja na godišnjoj razini određuje se energetske djelatnosti koji je do dana stupanja na snagu ZTP 2013 obavljao energetske djelatnosti dobave plina, dakle Prirodni plin d.o.o.

U članku 2. točki 11. POTPP je propisano kako je ponuditelj energije uravnoteženja opskrbljivač plinom, trgovac plinom ili krajnji kupac izravno priključen na transportni sustav koji s operatorom tržišta plina sklapa ugovor o nabavi energije uravnoteženja.

Ponuditelj energije uravnoteženja je dužan zbrinuti višak plina koji su druge bilančne skupine ostavile u transportnom sustavu odnosno nadomjestiti manjak plina u transportnom sustavu koji su uzrokovale druge bilančne skupine.

Prava i obveze ponuditelja energije uravnoteženja, odnosno Prirodnog plina d.o.o. određene su zakonom ZTP 2007, odnosno ZTP 2013 te POTPP-om. Također treba navesti da se ponuditelj energije uravnoteženja bira na godišnjoj razini te da svaki opskrbljivač plinom, trgovac plinom i krajnji kupac izravno priključen na transportni sustav može biti ponuditelj energije uravnoteženja.

Skladištenje plina

Dana [...] godine Prirodni plin d.o.o. je s poduzetnikom PSP Okoli sklopio Ugovor o skladištenju temeljem kojeg je zakupio cjelokupne kapacitete, odnosno cjelokupni radni volumen podzemnog skladišta plina s trajanjem zakupa do [...]. Člankom 52. stavku 2. POTPP-a određeno je da svi višegodišnji ugovori o skladištenju plina sklopljeni prije stupanja na snagu Pravilnika o organizaciji tržišta plina (Narodne novine, broj 50/09) mogu ostati na snazi na vrijeme na koje su sklopljeni. Kako je spomenuti Pravilnik stupio na snagu 22. travnja 2009., a ugovor o skladištenju plina je prema navodima poduzetnika Prirodni plin d.o.o. s poduzetnikom PSP Okoli zaključen [...] navedeni ugovor ostaje na snazi do isteka, dakle do [...].

III. Slijedom provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu plina, odnosno na temelju dostavljene dokumentacije i utvrđenog činjeničnog stanja tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Vijeće) je sukladno ovlastima iz članka 27. i članka 31. ZZTN-a na 150. sjednici, održanoj 5. rujna 2013., razmatralo navedeni predmet te je većinom glasova donijelo odluku da se inicijativa poduzetnika Gradska plinara Zagreb-Opskrba d.o.o. u smislu članka 38. stavaka 5. ZZTN-a odbaci jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja protiv poduzetnika Prirodni plin d.o.o. u smislu članka 39. ZZTN-a, a primjenom članka 13. ZZTN-a.

Vijeće svoju odluku obrazlaže kako slijedi:

U konkretnom slučaju radi se o tržištu plina koje je detaljno uređeno posebnim propisima i to Zakonom o tržištu plina iz 2007. godine, odnosno Zakonom o tržištu plina iz 2013. godine i Pravilnikom o organizaciji tržišta prirodnog plina, a što proizlazi i iz očitovanja HERE.

Tako je temeljem spomenutih propisa Prirodni plin d.o.o. određen opskrbljivačem drugih opskrbljivača u obvezi javne usluge, zatim ponuditeljem energije uravnoteženja sve do 31. ožujka 2014. godine. Također ugovor o zakupu zaključen između Prirodnog plina d.o.o. i podzemnog skladišta plina Okoli [...].

U svezi navoda podnositelja inicijative Vijeće ističe kako činjenica da se određeni poduzetnik nalazi u vladajućem položaju nije zabranjena u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Ono što je zabranjeno je zlouporaba vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Položaj i djelovanje Prirodnog plina d.o.o. u konkretnom slučaju proizlazi iz zakonskih i podzakonskih propisa koji uređuju predmetnu materiju, a sama činjenica da je poduzetnik Prirodni plin d.o.o. sklopio ugovore s poduzetnicima koji su bili u ugovornom odnosu s podnositeljem inicijative nije sporna u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

U odnosu na možebitnu zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika Prirodni plin d.o.o. sukladno članku 13. ZZTN-a, Agencija je temeljem navoda iz inicijative provela prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu te je utvrdila kako nema dokaza, niti indicija od strane podnositelja, koji bi ukazivale na zlouporabu vladajućeg položaja. Štoviše iz podataka prikupljenih tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu proizlazi kako Prirodni plin d.o.o. više nije jedini dobavljač plina u Republici Hrvatskoj, pa dakle nije niti neizbježan partner poduzetnika GPZ d.o.o. za opskrbu povlaštenih kupaca. Na to upućuju i podaci o nabavi plina samog poduzetnika GPZ d.o.o. koji pokazuju da on nabavlja plin i od drugih poduzetnika. Dakle, razvidno je kako ne postoje administrativne ili neke druge značajne zapreke pristupu tržištu koje bi GPZ-u onemogućile nabavu plina od drugih poduzetnika za opskrbu povlaštenih kupaca.

Što se tiče ostalih navoda iz inicijative, a osobito činjenice da je Prirodni plin d.o.o. odlukom Vlade, odnosno temeljem Zakona o tržištu plina određen opskrbljivačem plinom drugih opskrbljivača u obvezi javne usluge po reguliranoj cijeni, riječ je o problematici uređenoj posebnim zakonom izvan nadležnosti ove Agencije. Stoga se podnositelj inicijative upućuje da svoje primjedbe iznese nadležnim državnim tijelima.

Slijedom svega navedenog u konkretnom slučaju je utvrđeno kako nema dostatnih indicija za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja u smislu članka 39. ZZTN-a, a primjenom članka 13. ZZTN-a protiv poduzetnika Prirodni plin d.o.o.

Stoga je, Agencija temeljem odluke Vijeća, odlučila kao u izreci ovoga rješenja.

Uputa o pravnom lijeku

Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba, ali podnositelj inicijative može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od trideset (30) dana od dana dostave ovog rješenja.

Predsjednica Vijeća
za zaštitu tržišnog natjecanja

mr.sc. Olgica Spevec

Napomena

Budući da podaci označeni [...] predstavljaju poslovnu tajnu u smislu članka 53. ZZTN-a, isti su izuzeti od objavljivanja te su izostavljeni iz teksta.